БЕЛАРУСЬ

ШТАДЗЕННАЯ ПОЛІТЫЧНА-ЭКОНАМІЧНАЯ І ЛІТЭРАТУРНАЯ ГАЗЭТА.

ГОД ВЫДАНЬНЯ I.

Падпіска на 1 м-ц: з перасыл. 15 р. без перас. 12 р.

АБВЕСТКІ: на 4-й страніцы прымаюцца ва усіх мовах па 2 мк. за радок пэтыту.

Газэта выходзіць штодня, апроч дзен пасьлесьвяточных.

Рэдакцыя і Кантора: Менск, Міцкевічава вул., Беларускі Дом (б. Юбілейны)

Рэдактар прымае ад 12—1 гада. Кантора адчынена ад 9 да 2 гад. і ад 5 да 7 гад.

Рукапісы павінны быць чытэльна напісаны.

Аплата прынятых рукапісау залежыць ад рэдакцыі.

Рукапісы назад не выдаюцца.

ЦАНА 1 МАРК.

№ 47 (74). Менск, Серада 17 сьнежня 1919 г. № 47 (74).

На варце.

Украінскае прэс-бюро у Штокгольме паведаміло, што Дэнікін рыхтуе новы правакацыйны крок, ахвярай якога гэтым разам павінна быць маючая утварыцца беларуская армія. Дэнікінскіе афіцэры родам з Беларусі - павінны, якобы, паступіць у беларускую армію з тым, каб посьле разам з сваімі атрадамі перайці на старану Дэнікіна. Факт гэты нельга лічыць непраудападобным. Гісторыя ідучай цяпер грамадзянскай вайны знае шмат фактау здрады і прадажніцтва. У часе наступленьня чэхаславакоу на Казань, бышы там сэрбскі атрад вырашыу долю горада. Сэрбскіе афіцэры на чале сваіх салдат ударылі у зад бальшавікоу і зрабілі свае дзело. Ня раз дзесяткі і болей бальшавіцкіх палкоу пераходзілі на старану белагвардзейцау. Цэлые штабы корпусау і дывізіяу, якімі кіравалі спачуваючые Калчаку і Дэнікіну афіцэры, прадавалі тых, у каго яны былі на службе. Асабліва часта здараліся здрады на Украіне. Цэлые атрады на чале сваіх атаманау то перахадзілі к бальшавіком, то— к украінцам, то к Дэнікіну. Вядомая Таращчанская дывізія, каля двух год ваюючая па парадку: з Гэтманам, Петлюрай і Дэнікіным, цяпер змагаецца проці бальшавікоу у радох украінскай арміі. Так сама і вядомы атаман Махно. Усяго некалькі дзен таму назад галіцыйскіе войскі пад камандай гэнэрала Тарнаускага былі здрадна аддадзены Дэнікіну і тым зруйнавалі украінскую армію.

Як-жа змагацца з гэтым злом і што павінны зрабіць павадыры беларускай арміі, каб падобные факты ня былі магчымія у нас?

Разумеецца, кожны паступаючы у армію афіцэр павінен прадставіць рэкомэндацыю вядомых нацыянальных дзеячоу. Але гэтага усе-ж такі мала. Здраднік зауседы зробіць сваю благую работу і гэтым ці іншым спосабам утрэцца у армію.

Дзеля гэтага абавязковы іншые, болей радыкальные заходы. Практыка грамадзянскай вайны выпрацавала рад практычных мер, зякіх нельга не скарыстаць. Трэба абавязкова армію зцэмэнтаваць, зьвязаць так, каб усе у ей ад першага да апошняга, былі пранікнуты нацыянальным самопачуцьцем. Украінская і чырвоная арміі у гэтым значэньні шмат зрабілі. Агітацыйная часьць пастаулена у іх, як лепей ня трэба. Кожны салдат знае за што і дзеле чаго ен змагаецца. Яго літаральна засыпаюць агітацыйнай літэратурай, яго ня толькі фізычна, але і моральна уцягіваюць у справу, якой ен пакліканы служыць. Суровая дысцыпліна пры максымуме здаволеньня духоуных патрэбау і разбуджываньне нацыянальных і соцыяльных спачуцьцеу, — вось які прынцып уведзен у новых, уваскрашаючых на папялішчы прускага юнкерства, арміях. І вось толькі дзякуючы гэтаму і трымаюцца да гэтых пор, галодные, абарваные, ня маючые узбраеньня, салдаты Украіны, Латвіі, Літвы, Эстоніі, чырвонай арміі. І, наадварот, дзякуючы адсутнасьці гэтага так легка разваліваюцца узброеные арміі Дэнікіна, Колчака, Юдэніча. Гісторыя цяперашняй вайны паказвае, што толькі нацыянальные арміі, зьвязаные адзінствам інтарэсау, адзінымі жаданьнямі і высокай пастаноукай справы нацыянальна-соцыяльнага разьвітку, аказываюцца стойкімі і пабеджаючымі.

Але армія будзе дужая яшчэ і тады, калі ею кіруюць зусім аддадзеные свaей справе камандзіры. На жаль, у гэтым пытаньні справа стаіць дрэнна. Большасьць афіцэрау у нацыянальных арміях—гэта бышые расійскіе афіцэры, выхаваные паводле палачнай сыстэмы. Гэты русыфікованы элемэнт адчувае сябе нялоука у радох маладой дэмократычнай арміі і цягне к адбудоушчыкам „единой, неделимой“. Невялікі вынятак склодваюць афіцэры ваеннага часу, сярод якіх шмат інтэлігэнтау, падчас нацыянальна разьвітых і разумеючых свае абавязкі перад народам.

Такіе афіцэры служаць верай і праудай. Яны ня здрадзяць сваіх салдат і ня будуць пераходзіць на старану праціуніка, як гэта бывала ня раз у чырвонай і украінскай арміях. Вось гэтые праудзівые сыны народу і павінны быць пакліканы. Служыць цяпер у арміі, адвага і доуг, болей высокі, чымся напр., служыць у школе. Бо *цяпер* рашаецца навекі доля народу.

Сыстэма камісарау, прыстасованая першы раз пры Керанскім, не апраудала сябе, як гэтага жадалі. Стары кадравы афіцэр зауседы зможа ашукаць бязграматнага або малаграматнага камісара. І дзеля гэтага, трэба каб вайсковы начальнік адраду бну адначасна і яго палітычным камісарам. Адпавядальные пасады павінны займаць людзі, вядомые, як старые нацыянальные дзеячы, людзі целам і душой адданые справе нацыянальнага адраджэньня. Калі у іх няма патрэбнай ваеннай падгатоукі, трэба каб гэтую падгатоучу яны адтрымалі тут, на мэсцы, у магчыма кароткі тэрмін. Трэба стварыць не адкладаючы вышэйшую вайсковую школу, і не затрымлівацца перад вялікімі выдаткамі дзеле пакліканьня спэцыялістау з заходняй Эуропы.

Дзеле навучэньня і падгатоукі войск на задох могуць быць выкарыстаны безработные цяпер кадравые афіцэры, так сама з Эуропы.

Менш за усе трэба верыць таму профэсыянальнаму афіцэрству, якое ідзе у армію дзеле матэрыяльнай карысьці. Разумеецца, і сярод апошніх есьць адданые нацыянальнай справе людзі, як напр., палкоунік Конавалец, Тютюнік, Сінклер—на Украіне, гэнэрал Настопка на Літве, палкоунік Радзьнеш—у Латвіі, гэнэрал Ладойнэр—у Эстоніі. Але вернасьць такіх людзей пазнаецца толькі посьле мнагалічных сумных спробау.

Беларуская народная армія фармуецца пры такіх варунках, якіе не вымагаюць тэрміноваго наклікаьня у армію усіх, хто гэтага захоча. Кіраунікі арміі могуць выявіць патрэбную асьцярожнасьць і зрабіць пэуны падбор. Тые, хто мае стаж у нацыянальным руху, пасьпеюць адтрымаць патрэбную ваенную падгатоуку. На адпавядальные пасады павінны быць пастаулены людзі, вышаушые з самога народу, прадстаунікі яго інтэлігэнцыі.

І тагды не пауторацца памылкі усіх нацыянальных арміяу, паустаушых на тэрыторыі бышай Расіі,—прадажніцтвы і здрады, на якіе перахварэлі і Украіна, і Латвія, і Эстовія.

Трэба быць на варце!

Г—ры.

Дзіуная партыя.

За тры годы расейскай рэволюцыі мы на усе наглядзіліся. Мы бачылі розные кірункі, партыі, групы і г. д. З паміж іх былі добрые і ня надта добрые, былі дзіуные, сьмешные, а так сама благіе, нягодные. Пэуна асаблівую увагу грамадзянства зьвярнулі дзьве маскоускіе партыі—гэта бальшавікі-комуністы і левые эсэры, і ня так яны самі, як тые дзіуные адносіны, якіе істнуюць паміж гэтымі дзьвюма партыямі. І запрауды. ці можа быць штось дзіунейшае, як тое, што дзьве партыі маюць аднолькавые праграмы і часта бьюцца паміж сабою, але даволі ім разлучыцца, даволі бальшавіком быць на аднэй тэрыторыі, а левым эсэрам на другой, як левые эсэры пачынаюць тужыць па бальшавіках, цешацца з бальшавікіх пабед і смуцяцца з іхных няудач.

Дык што-ж гэта такое?

На гэткіе пытаньні раз на сабраньні адзін с. р. (ня левы) гэтак адказау: „Бальшавікі і левые эсэры гэта адна партыя, розьніца-ж паміж першымі і другімі перш-на-перш у паходжаньні. Бальшавікі нарадзіліся у маскоускіх мястох, а левые эсэры—у маскоускай весцы. Як прадукт места, бальшавікі йдуць да свае мэты бяз усякіх сэнтымэнтау; яны пракладаюць сабе дарогу церав моры сьлез і крыві працоунага народу, яны робяць гэткае нішчэньне і гэткі зьдзек над людзьмі, якіх яшчэ дагэтуль ня было на сьвеце. Тымчасам левые эсэры, як прадукт вескі, падыходзяць да тае-ж мэты менеі рэальна і убіраюць усе у рожавы колер і на іх сумленьні менеі людзкай крыуды, чымся на сумленьні бальшавікоу.

Гэтак у кожнай справе, бяз розьніцы благой ці добрай, есць рэалізм і есьць сантымэнталізм і романтызм. Левые эсэры—гэта романтыкі бальшавізму. Бальшавізм можа болей шырыцца паміж маскоуцамі, як народам па свайму роду мангольскім. Беларуская-ж псіхальогія, як народу славянскага, з бальшавізмам мала годзіцца і можна сказаць, зусім ня годзіцца. Затое у Беларусі можа болей пашчасьціць левым эсэрам і дзеля гэтага яны у нас небясьпечны“.

У цяперашні час, на тэрыторыі Польшчы, Літвы і ачышчанай ад бальшавікоу Беларусі, левые эсэры астаюцца тым, чым яны былі дагэтуль. Мы ня будзем казаць аб радасных леваэсэраускіх перажываньнях бальшавіцкіх пабед, аб іх хваленьні бальшавікоу, як сілы, каторай ніхто не пабядзіць, бо ад гэтага нікому ні салодка і ні горка. Хвалеце вы сабе, колькі хочаце, на здароуе. Але робіцца больш шкоднае. Па усей, ачышчанай ад бальшавікоу, Беларусі, Польшчы і Літве, асабліва першых дзьвюх, вядзецца цяпер левымі эсэрамі сыстэматычная, арганізаваная агітацыя за бальшавікоу. Перш-на-перш найболей робіцца у Беларусі, але удзелена вялікая увага і Польшчы. Мы не абмылімся, калі скажам, што нядауные здарэньні у Варшаве былі не бяз учасьця маскоускіх левых эсэрау. Аднак, трэба аддаць справядлівасьць P. P. S.—яна не паддаецца уплыву левых эсэрау і вядзе сваю лінію цьвердую, простую і незалежную.

Мэта левых эсэрау - зрабіць савецкую Польшчу, Беларусь і г. д. і *цесна* сфэдараваць з Маскоушчынай. Пры гэтым тут болей падчырківаюцца словы *цесна* і *Маскоушчына*, слова-ж сфэдараваць зычыць рознымі інтонацыямі, гледзячы у адносінах да каго яно ужываецца. У Беларусі, паміж іншым, левые эсэры вядуць цяпер агітацыю проці беларускага войска. Няпрыязьнь левых эсэрау да беларускага войска і беларускай дзяржаунасьці ведамы беларусам. „Якое вашае войско? Яно напэуна будзе ваяваць проці бальшавікоу“, часамі можна пачуць шчырае нараканьне левага эсэра.

Гэткая нягодная работа левых эсэрау цяпер.

Стары.

АПОШНІЕ НАВІНЫ.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ ПОЛЬСКАГА ГЭНЭРАЛЬНАГА ШТАБУ.

Ад 14 —XII.

Літоуска-Беларускі фронт.

На усім фронце карысные для нас стычкі разьведчых патрулеу.

Валынскі фронт.

Спакойна.

Час. нам. Начальн. Гэн. Штабу, палкоунік ГАЛЛЕР.

Расійскае пытаньне.

ЛЬОНДАН, 15—XII. Бонар Льоу у парлямэнце заявіу, што на маючай быць нарадзе паміж Клемансо і Льойд Джорджам будзе абгаварывацца справа аб агульнай політыцы, якая будзе вясьціся у адносінах да Расіі.

ВЕНА, 15—XII. Кор.-Бюро паведамляе, што у Льондане адбылася конфэрэнцыя, у якой прымалі учасьце Клемансо, Люшыр, Камбан, Бэртэльо, Фльорыо, Льойд Джордж, Бальфур, Бонар Льоу, Льорд Кэрзон і паслы Італіі і Амэрыкі. На конфэрэнцыі абгаварываліся справы: расійская і фінансавая у іх міжнародным маштабе.

ВЕНА, 15—XII. З Парыжу паведамляюць, што у адносінах саюзьнікау да Расіі зайшоу сэнсацыйны зварот. Наперакор усім да гэтага часу паведамленьням, антанта ня йдзе на тое каб зрабіць мір з савецкай Расіяй, але моцна пастанауляе пачаць энэргічнае наступленьне, у якім Японія адыграе важную роль. Паездка Клемансо у Льондан мае на мэце вырашэньне гэтай справы.

КОПЭНГАГЭН, 15—XII. Прадстаунік савецкага ураду Літвінау перадау прадстаунікам дзяржавау антанты копію пастановы семага зьезду саветау, у якой гаворыцца, каб пачаць перагаворы з антантай.

Разгром бальшавікоу на Волзе.

ЛІОН, 15—XII. На фронце ракі Волгі бальшавікоу страшэнна разьбілі: Армія гэнэрала Врангеля на левым беразе Волгі заняла места Кароны. Наступленьне бальшавікоу на правым беразе Волгі стрымано. На Донскім фронце казакі зьніштожылі тры бальшавіцкіе палкі. У раёне Бранска наступленьне бальшавікоу так сама стрымано.

Перагаворы з Расіяй.

ВЕНА, 15—XII. Паведамляюць, што у часе перагаворау паміж прадстаунікам англіцкага ураду О'Градi і прадстаунікам савецкага ураду Літвінавым дасьцігнуто паразумленьне у справе аб пасылцы у Расію адзежы, харчоу і мэдыкамэнтау для палонных.

На пляцоуцы.

Хто-ж ня ведае, у якіх паганых варунках вядзе сваю працу „сейбіт сьвятла“—народны настаунік? І гэтые варункі ня толькі цяпер гэтак зляжыліся, але яны і ніколі інакшымі ня былі. Нехта жартуючы сказау, што з імем вучыцеля зьвязаны як-бы сінонім голаду, холаду, недастатку, прынукі і зьдзеку, і гэта праўда.

У нашым краі зьдзек і прынука над душою настауніка пачыналіся яшчэ у тым чысцы, якім былі настауніцкіе сэмінарыі. Вырываючы з душы дзіцяці той корань, якім яна наймацней і найлепш прырастала да роднага грунту—матчыну мовы—а з ей і пачуцьце каханьня свае бацькаушчыны,—сэмінарыя у замену давала сухіе профэсіянальные пазнаньні і пашану ды слухмянасьць начальству. Скончыушы сэмінарыю і адтрымаушы месцо, настаунік на гэтых двух базісах і апірауся. Уладаючы добра тэхнікай навучаньня, ен убівау у голавы дзяцей тое, чаго ен навучыуся у сэмінарыі, і стараўся быць паслушным начальству. Начальствам—жа над вучыцелем ня быу толькі той, хто быць не хацеу. Ураднік, стражнік, поп, старшыня, староста—вось усе тые „апякуны“, над „вокам“ якіх жыу цягам настаунік, якіе былі уладарамі яго жыцьця і сьмерці. Страх утраты куска хлеба прымушау настауніка трымацца у вузка-профэсіянальных рамках, а пастаянны недастатак,—прычына грашовай пэнсіі—забівау усе іншые думкі і пачуцьці, апрача жаданьня ня быць галодным. Як пад'ярэмны вол, працавіта цягнучы сваю саху, нічога ня бачыць апрыч свае баразны і нічога ня чуе, апрыч голасу прыганятага, так і настаунік, пілнуючы свае школы і слухаючы сваіх „апякуноу“ патраціу з відавоку усе, што дзеелася на Божым сьвеце, зрабіуся загнаным, нясьмелым, палохлівым.

Гэтакім яго застау модны кліч да працы на адраджэньне бацькаушчыны,—загнаным, нясьмелым, не падгатаваным да творчай і самадзельнай работы.

Першым пачуцьцем было, ізноу-жа пачуцьце баязьні утраціць свой кусок хлеба. Гэтае пачуцьце мело і сваю добрую старану,—яно прымусіло большасьць настаунікау пайці на курсы беларусазнауства, з якіх шмат вярнулася дадому калі і ня зусім падгатованые да новай працы, дык усе-ж з разбуджаным жаданьнем працаваць, з узварушанай думкай і з закінутым у душу зярнем новай ідэі.

Мы ня будзем гаварыць пра гэтых вучыцялеу, якіе з чым прыехалі на курсы, з тым і вярнуліся. У сямьі не бяз вырадкау, і есьць і цяпер шмат такіх, якіе заместа працаваць, будуць устауляць палкі у колы, каб спыняць працу, гэтак, як калісь, сярод агульнай, шэрай масы, былі сапрауды, сьветлые сейбіты вялікіх ідэяу. На гэткіх настаунікау, якіе і цяпер ня стануць да працы, прыходзіцца толька махнуць рукой, як на безнадзейна хворых, і кінуць з імі цацкацца.

Але і тые з вучыцялеу, якіе з запалам узяліся за працу у новай, *беларускай* школе, маюць даунейшые варункі працы, а можа яшчэ і цяжэйшые. Голад, холад і безграшоуе—гэтые пастаянные сябры настауніка—і цяпер з ім жывуць неразлучна; начальства разьвялося—хоць адбауляй, гэткага самага, як дауней, толькі інакш называецца,—а прыбыло яшчэ—нехват патрэбных падручнікау і кніжак у школе: бібліатэцы: недаверчывые; а часта: зусім варожые адносіны бацькоу дзяцей да навіны“.

І вось тут, сапрауды, трэба быць на вышыні свайго прызваньня, каб устаяць на пляцоуцы, сьцярпець голад і холад, угадзіць „і вашым і нашым“, утварыць *новую* школу, навучыць любіць тое, чаго цябе вучылі ненавідзець, выхаваць сьвядомых грамадзян з новага пакаленьня...

Усе гэта зрабіць самому з сябе, адкінуушы проч увесь гэты сьветапагляд якім кіравауся да гэтае пары, а стварыць і выпрацаваць сабе новы. Працаваць *самому над сабой*.

Гэта справа ня легкая. Але—„перацярпеушые да канца“... убачаць рэзультаты свае працы, і гэта будзе найвышэйшай нагрудаю.

Дык стойка пільнуйце сваіх пляцовак, змучаные, працоунікі! У добрай працы—памажы вам, Божа!

А. Вілейскі.

Політычные весткі.

Нямецкі міністар вайны пагражае Антанце.

Нямецкі міністар вайны Носке у гутарцы з дапішчыкам „Daily Mail“ заявіу, што надыйшла ужо часіна, калі немцы з усей энэргіяй павінны сурацівіцца жаданьням Антанты.

Становішчо Аустрыі.

З Парыжу паведамляюць, што канцлер Рэнэр на апошнім пасядзэньне выказауся аб кепскім становішчы Аустрыі, што Аустрыяцкая дэлегацыя ня мае адвагі вярнуцца зноу у Вену бяз хлеба і крэдыту. Рэнэр апэліравау да сумленьня Вышэйшай рады, вымагаючы не дапускаць да таго, каб у двацатым сталецьці эры хрысьціянскай цывілізацыі дайшло да масавога выміраньня аустрыяцкага насяленьня.

У Будапэшце.

З Будапэшту паведамляюць, што апрача арыштаваных дагэтуль, міністар унутранных спрау загадау інтэрнаваць 500 асоб, падазроных у бальшавізме, каб іх перавезьці у лягэры разам з членамі іх семьяу. Меньне інтэрнаваных канфіскавано а памяшканьні зрэквізаваны.

14 учасьнікау бальшавіцкіх тэрарыстау асуджаны на кару сьмерці, рэшта пакараны турмой.

Конфэрэнцыя рабочых у Вашынгтоне.

Подлуг агэнтуры Гаваса, конфэрэнцыя рабочых у Вашынгтоне пастанавіла, каб правы маці былі забясьпечаны або дзяржавай або праспэцыяльную сыстэму. Маці і дзіця павінны адтрымліваць ад дзяржавы на пражыцьце і, апрача гэтага, дармовую мэдыцынскую падмогу.

Далей, конфэрэнцыя пастанавіла забараніць ва усіх краех ужываць сярнічкі з фосфарам.

Японская інтэрвэнцыя у Сыбіры.

У зьвязку з новымі тлумачэньнямі Крамаржа, Японская мірная дэлегацыя апублікавала у „Пты Парызэн“ зьмест ноты, у каторай гаворыцца, што японская інтэрвэнцыя у Сыбіры адбылася з поунай згоды Францыі, Англіі і Амэрыкі. Японія пры гэтым нічога кепскага па думцы ня мае, яна толькі хоча дапамагчы у змаганьні з бальшавікамі і гатова пры кожным вымаганьні Омскага ураду адазваць свае войско.

Аб прыняцьці Папы у саюз народау.

„Найс Вінэр Журнал“ паведамляе з Парыжу, што на пасяджэньні саюзу народау у Брыселі разглядалася пытаньне аб прыняцьці Папы у саюз народау. Хоць ен ня можа лічыцца народам, ен лічыцца, як улада, і гэтакім чынам будзе прыняты у саюз народау. Гэтае пытаньне перададзено для разгляду у пэрманэнтную камісію.

Рэвалюцыйны рух у Эгіпце.

З Парыжу паведамляюць, што рэвалюцыйны рух абхапіу увесь Эгіпэт. Насяленьне выказала протэст проці ангельскага ураду, каторы хоча увесь Эгіпэт перарабіць на ангельскую кольонію.

На вуліцах Каіру праяжджаюць панцырные аутамабілі і моцные ваенные атрады, узброеные куляметамі,

Мірная пропазыцыя савецкай Расіі.

Ангельскі палкоунік Мэлоун, каторы колькі часу таму назад быу у Расіі, адтрымау ад савецкага ураду паведамленьне з просьбай перадаць Англіі.

Паведамленьне кажа:

1. Што савецкі урад, як раней, таксама і цяпер гатоу утварыць мір і што прапанованы базыс мірных перагаворау астаецца адкрытым і што у ім могуць быць унесены папраукі, каторые могуць служыць вынікам переменау ваенаго становішча або іншых прычын.

2. Што савецкі урад да гэтага часу не навязау ніякіх зносін з Нямеччынай і што савецкі урад ня мае на думцы навязаць такіх зносін да тых часоу, пакуль відные прадстаунікі ангельскага ураду ня укажуць на тое, што Англія хоча утварыць мір.

Перадаючы гэтае паведамленьне у друк, палкоунік Мэлоун вытлумачыу, што гэтае паведамленьне можа быць разгледзяно як офіцыяльная мірная пропазыцыя, бо Расія ня мае у Англіі офіцыяльнага свайго прадстауніка.

Чыннасьці на карысьць сав. Расіі.

Французскіе профэсыянальныэ саюзы пачалі працаваць у прыхільным кірунку да савецкай Расіі.

Саюз мэханікау апошнімі днямі зьвярнууся да усіх сваіх членау з вымаганьнем зараз-жа павядоміць саюз аб усіх фабрыках, у каторых яшчэ вырабляецца амуніцыя. Гэтая рэгістрацыя патрэбна, каб можна было прыняць крокі дзеле забароненьня высылаць амуніцыю расійскай контр-рэвалюцыі.

М. Канапніцкая.

КРЫСТА.

Схапілася з высока пасланых падушак і села на ложку.

— Езу... Езу...—зашаптала нізкім, падыхаючым гарачкай голасам.

— Што гэта зрабілася? Шо сталася?

Захінула расхрыстаную на грудзях кашулю і вадзіла па хаце неспакойнымі, шырока раскрытымі вачамі.

У хаце ня было нікога. Малы агонь дагасау на коміне, поузаючы ярка па недагарэлых галавешках. Жоуты кудлаты сабака нюхау асьцярожна па нямытых гаршкох, штурхаючы носам пакінутые там калатоукі і лыжкі; у сенцах, за дзьвярмі чутно было фуркат і трапыханьне кур, якіе гнезьдзіліся на вышках і градах.

Дзень гаснуу. У сіняй яснасьці, якая плыла праз мутные шыбы малога вакенца, мізэрны і цемны твар сядзячай супроць яго Крысты, заходзіу асаблівым сінаватым сьвятлом, пры каторым дзіуна адбівалі дробные, цемнаватые вусны, гэткім жывым агнем яны гарэлі, і разьяраные гарачкай, бліскучые праз доугіе расьніцы, вочы.

Шырокая ціша позьняй пары дня і году запала над вескай. Водгаласкі жыцьця стоупіліся па зачыненых гасподах, па хатах, далятаючы сюды нявыразным і прыглушаным шумам.

Па куткох хаты гусьцелі ужо змрокі, снуючыся каля коміну і нізкай столі, дзе на уваткненай у бэльку жэрдцы вісела розная адзежа.

Сярод цішыны пачууся цяпер стук сякеры, нехта сек дровы. Стук быу роуны, аднальковы, крэпкі; далятау зблізку.

Праз мінуту слухала яго Крыста, непарушна гледзячы у сіеючае сярод змрокау хаты ваконцо, пасьля падняла абедзьве пахудзеушые рукі, сьціснула імі скроні і, прычыніушы пацямнеушые павекі, закалыхалася у некай нямой роспачы.

З пад белай, ценкай, слабка завязанай хусьцінкі, рассыпаліся ей праз пальцы дробные пасмы цемных валасоу, выраз бязьмернага гора акружыу спаленые вусны, грудзі пад ільнянай кашуляй паднасіліся высока, шыбка.

Ураз павярнула Крыста галаву у бок і устрымала дух.

У кутку, ля сьцяны, у нагах ложка, ляжала перавязаная хусткай падушка, з якой далятала, ціхае, квілячае крактаньне. Крыста заглядзелася у гэты куток тупым, аслупелым поглядам.

Апалі яе рукі, адкрыліся вусны.

— Каб так Антось!—адазвалася пауголосным шэптам.—Каб так цяпер Антось... Езу міласэрны!..

Зрэнкі яе расшырыліся, зубы зацяскалі, увесь твар пакрыуся вялікім, няпрытомным страхам. Квіленьне тым часам сьціхало, а пасьля саусім сьціхло.

Выцягнула тады Крыста перад сабой рукі, заламала іх гвалтоуным рухам, закінула над голаў і з глухім енкам упала на падушкі.

Настала ціша.

Ужо зусім цямнело, калі пад ваконцам зашлэпалі дробные, сьпяшаючые крокі. Нехта ішоу, спатыкаючыся, мармочучы і шукаючы дарогі.

Сабака пачуу першы, што ідзе гаспадыня, і падтуліушы пад сябе хвост, ціпком да дзьвярэй ціснууся.

Уваходзячы да хаты, старая Карбавячка наткнулася на яго у самым парозе.

— Усякі дух! Ці пойдзеш! А да буды! А хто-ж гэта сабаку паміж гаршкоу пусьціу? Каб крыху, дык бы мяне з ног, хвароба, зваліу!—Сьпіш, дачушка?—Не чакаючы адказу, ішла пад вакно, кіруючыся цьмяным блескам шыбак, і складывала на лаве прынесеные з мястэчка пакупкі.

Тут разбуджаны кот саскочыу з пяколку і абцерся аб яе, сьціха мяукаючы.

— А, псік!—крыкнула старая.—Цябе тут яшчэ не хватала! Яшчэ ты мне пад ногі улезь!

Павярнулася цяпер і йшла пад комін, штурхаючы па дарозе ражкі і зэдлікі.

— У коміне чорна, у хаце чорна, ласка Боская будзе, калі я па гэтых пацемках не пабью чаго! Сьпіш, Крыста?

Прыкуцнула перад комінам і крэпка дзьмухаць стала, кашляючы і мармочучы на перамену.

Загарэуся агонь, прытоены пад попелам, кінутая на яго жменя хворасту занялася з трэскам, а яркі пломень асьвяціу засохлы, паморшчаны, энэргічны твар старой Карбавячкі і яскравые на яе шыі крыжы і пацеркі.

На гэты неспадзейны блеск Крыста адчыніла закрытые дагэтуль вочы.

— Піць!—прамовіла яна ціхім, слабым голасам.

Маці ужо была пры ей, падаючы ей бляшаную конауку з вадой.

— Пі з Панам Езусам, дачушка, пі! Захочаш, дык табе і гарбаты звару...

Нахінулася над ложкам, да зьвязанай падушкі бяручыся.

— Што-ж, хлапчына сьпіць? Ня крычэу? Дзякуй Богу, няхай сьпіць на здароуе! Дзе-ж Паула? Дровы сячэ? У мястэчка яшчэ павінен ехаць па муку перад цямном...

Гаварыла сама да сябе, пытаючы і адказваючы разам.

Запаліла лямпачку, на коміне стаячую, закінула дроу на агонь, гаршкі і міскі у цабэрак да мыцьця уставіла, адвярнула дном дагары стаячую дзяжу, якая сушылася пад расчын хлеба, затым да лавы пашла.

— Можа есьць усе, а можа і ня усе!—загаварыла, аглядаючы пакупкі.—Гарбата і гарак е, вантроба і легкіе е, кішка е, мыло е, цукер е.

Павярнула голаў да хворае.

— Гарэлкі толькі гарнец я узяла, але гэтай лепшай. Галкі і цынамону да заправы гэтак сама. Сала узяла саленага—будзе пахнуць у гаросе... Галенку да боршчу дастала у Ванхача важную. Два злоты без дзевяці грошау дала за яе. Як маюць быць хрэсьбіны, дык няхай ужо будуць хрэсьбіны, што называецца.

Крыста сьціха стагнала.

Маці падышла да яе і ля ложка стала, гладзячы хворую па распаленым твары цемнай і касьцістай рукою.

— Чаго ж гэтак стогнеш, донечка, што? Што табе гэтак далягае? Што табе гэтак, на тое кажучы, найгорш баліць?

Крыста уздыхнула цяжка.

— Ой, баліць мне, маці, сэрцо аб Антосю гэтак, што...

Не дакончыла і залілася сьлязьмі.

— Што табе, дачушка, Антось зноу на думцы? Што табе зноу Антось? А ен ужо пэуне, нябога, зямлю грызе!

Два годы, донька, гэта мае свой час! А гэта-ж ен бы пэуне, хоць слоуцам адазвауся, каб жывы быу. Гэтаж Каспру Малгосі Кавалішкі разам пагналі, а колькі ужо гэты напісау! Далека, далека! Ужо-ж прауда што далека! Але і з далекасьці, хоць быз найбольшай пісьмо прыдзе: на тое есьць усякіе спосабы.

Праз моро пераплавяць, а дашлюць. Ня мог-бы сам, дык-бы хоць праз людзей наказау. Дык-жа аб усіх, што пашлі, у весцы ведама, як і што, а аб ім, нябозе, ані слуху... Як камень у воду...

Уздыхнула, а па хвіліне гаварыла далей:

— Антось, Антось... А што-ж табе Антось дапаможа цяпер, прауду кажучы, хоцьбы і жыу? Гэтак яшчэ горш магло-б выйсьці... Але ня жыве, не! Яшчэ мне анагдай, нябога, сьніуся, што соль авечкам давау. Шэрую гэткую, соль, як гэты попел на коміне. Вядомая рэч, што соль на сьмерць паказуе... Ты сабе, донька, старайся, як можаш, Антося выбіць з галавы...

Паднесла хвартух і паволі абцірала ім старые вочы. Крыста горка плакала. Агромная хваля болю залівала ей грудзі, паднімаючыся, ападаючы, то паднімаючыся зноу. Дробные яе плечы дрыжалі, зацісьнуліся пальцы заламаных, на пасьцелі ляжачых рук. З-пад прычыненых павек сыпаліся сьлезы гарачые, буйные...

Хвіліну трывала ціша. Абсунуліся на коміне галавешкі і сталі гаснуць, патрэсківаючы. Няроуные, мі-

Мірная конфэрэнцыя у Юр'еве.

„Rip Rundschau“ паведамляе: У часе конфэрэнцыі у Дорпаце (Юрьеве) прадстаунікі Прыбалтыцкіх дзяржавау стараліся дайці да паразуменьня у справе пастановы супольнай праграмы, даючай магчымасьць зрабіць мір з бальшавікамі.

Самые шырокіе варункі ставіла Эстонія, якая, апрача вымогау тэрытoрыяльных, паставіла яшчэ справу контрыбуцыі. Латвія жадае, каб савецкіе войскі пакінулі яе межы і адышлі за дэмаркацыйную лінію, якая павінна выяуляць граніцу этнаграфічную. Расія ня мае права зграмаджываць войска непадалек ад дэмаркацыйнай лініі. Апека над нэутральным месцам павінна знаходзіцца у руках аднэй з дзяржавау, уходзячых у склад Саюзу народау. Латышская дзяржава вымагае, апрача таго, звароты зрабованых Расіей цэнных скарбау. На такіе варункі згадзіліся прадстаунікі Літвы, Латвіі і Эстоніі, але пастанова аб гэтым яшчэ не зацьверджана, і праціуная старана яшчэ аб гэтым не павядомлена.

Сьледуючая конфэрэнцыя зьбярэцца на жаданьне адной з дзяржавау антанты.

Прадстаунікі саюзьнікау, а такжа Польшчы, Украіны, Беларусі і Фінляндыі, у пасядзэньнях не выступалі афіцыяльна.

Узаемнаму зьбліжэньню стаялі на перашкодзе кепскіе адносіны, пануючые паміж Польшчай і Украінай, Беларусяй і Літвой. Есьць аднак надзея, што дойдуць да узаемнага паразуменьня і утворыцца нарэшце саюз паміж маладымі дзяржавамі.

Аб „Нашай долі“.

I.

Гэта было летам 1906 году, калі я прышоу да пракананьня, што мінуу безпаваротна час Колядных і Вялікодных пісанак, якіе мы у гурткох беларускіх у Маскве і Петарбурзе друкавалі на гэктографах у некалькіх дзесятках экзямлярау. Настау час, калі беларускае друкаванае слова павінна шырокай ракой ліцца у нашу цемную бяздольную веску і гукамі роднай мовы будзіць людзей да лепшага жыцьця і сьвет пазнаньня вясьці у курные мужыцкіе хаты.

Я ведау, што есьць людзі, якіе ня пашкадуюць працы для гэнай справы; я знау, што веска прыхільна прывітае першую ластауку беларускай вясны, але ня было толькі аднаго—грошы і дзе іх дастаць, я няведау. Вось калі гэтак я насіуся з думкаю аб грошах,—яны самі прышлі да мяне. Неяк яшчэ у гімназіі я пазнаеміуся з Янам Тукеркесам. Бацькі яго, хрышчоные жыдкі, мелі у Вільні хатку на новым Сьвеце, недалечка ад таго мейсца, дзе жыу і я. Гэтак дзякуючы суседзтву завязалася знаемасьць у нас. У тым часе, аб якім ідзе гутарка, бацька Тукеркеса памер, пакінууШы пану Яну хатку і некалькі тысячау грашыма. Пачуушы грошы у кішані пан Ян закруціуся. Малады прыгожы дзяцюк загуляу і грошы пачалі уцякаць. Разглядзеуся пан Ян, што гэтак доуга ня працягнеш і надумау на астаткі бацькаускага дабра пачаць які інтэрас. Гэткім добрым інтарэсам здалася яму расійская вечаровая газэта і ведаючы, што я знаюся па газэтнай справе, ен прышоу на раду да мяне. Разгаварыліся. Што-ж, кажу, браточку, шукаць табе лепшага інтарэсу як выдавецтва беларускай газэты? І людзям карысьць будзе і грошы заробіш і часам яшчэ у гісторыю пападзеш. Слова за словам і Тукеркес праканауся, што Беларуская газэта пойдзе і, калі ня дасьць барыша, то скупіць сябе. „Добра, згадзіуся Пан Ян: будзем выдаваць, толькі глядзі, каб да часу у нейкую гісторыю не папасьці“.

Тутка я пазнаеміу Тукеркеса з братамі Луцкевічамі і Алеізай Пашкевічанкай, што вядома было у беларускіх гуртках пад прозвішчам Цеткі. Луцкевічы і Цетка з ахвотай абяцаліся памачгы і зараз-жа з усей энэргіяй прыняліся да работы. Хутка Ян Тукеркес адтрымау дазваленьне на выдавецтво „Нашае Долі“. Фактычным і афіцыяльным рэдактарам меуся быць я, але паводлуг закону мне не хапіла гадоу (я меу толькі 23, а трэба было меці ня меней 24) для права падпісываньня газэты. Гэткім чынам Ян Тукеркес зрабіуся выдауцам і падпісывау газэту, як рэдактар, хаця паміж сабою мы згаварыліся, што усю рэдактарскую працу буду весьці я. Антон Луцкевіч і Цетка увайшлі у рэдактарскую колегію.

Наладзіушы гэтак справу, я паехау да маентку Лябедкі, да Вацлава Іваноускага, каб адпачыць трошкі і, паслухаушы гоману родных лясоу, зьвярнуцца да Вільні толькі тады, калі усе тэхнічные справы будуць скончаны і трэба будзе выпушчаць першы нумар. Праз некалькі часу я адтрымау ад Тукеркеса ліст, у якім ен мне пісау, каб я хутчэй прыяджау да Вільні, бо сам ен ня можа паладзіць з Луцкевічамі. Сягоньня не памятаю з чаго у іх пайшла сварка; досьць таго, што прыехаушы я усіх згадзіу і праз некі тыдзень вышау першы нумар „Нашае Долі“ Калі а гадзіне 12 ай са сьвяжусенькім першым нумарам „Н. Д.“ я вышау з друкарні, у якой прасядзеу бязмала увесь дзень, робячы карэктуру і соткі разоу прачытываючы тые словы, што хутка палятуць да родных весак. Сэрцо у мяне стукала ад радасьці і шчасьця, а можа і ад трывогі разам за будучыну нашага дарагога дзіцяці. Прышоушы у рэдакцыю на Віленскай вуліцы, я знашоу там усю кампанію. Быу тут Ян Тукеркес і Антон, і Ян, Луцкевічы, і Цетка, і Станіслау Сымановіч—экспэдытар газэты, здаецца, што праездам з Менску быу і Трэпка. Усе з нецярпеньнем чакалі майго прыходу, і газэту амаль не парвалі, выдзіраючы з рук адзін у аднаго.

Ня ведаю, скуль узялася гарэлка і закуска, і наліушы чаркі, ня гледзячы на косые пагляды Цеткі, якая ня цярпела пьючай кампаніі, мы духам асушылі іх, за будучыну Бацькаушчыны.

Гэтак да познай ночы мы гулялі на хрэсьбінах „Нашае Долі“. Пад уплывам радасьці, якую няміную нясе з сабою спауненьне гадаваных цэлымі гадамі думак, ніхто з нас пэуна не прадстауляу сабе, што гэты момант—момант гістарычны, і зерне, пасеянае сягоньня, дасьць такі буйны ураджай. Мы ня былі аналітыкамі і, прыступаючы да працы над стварэньнем газэты кіраваліся ня гэтулькі выкладкамі розуму колькі наказам маладых сэрцау і вялікай любоую да цемнага нашага брата. Мы верылі, што цемру нашай вескі можа асьвяціць толькі слово у народнай мове беларуса, што паміма гэтага шляху беларусу німа іншае дарогі да сьвету і долі.

(*Працяг будзе*).

Даядзька **Пранук**.

Як маскоуцау характарызуюць іх гісторыкі.

У сваей кнізе „Исторія Литовскаго Государства“ гісторык—масковец П. Д. Бранцау прыравноваючы беларусоу і украінцау, гэтак кажа аб адных і другіх: „Беларускі народ у старые вякі складалі славянскіе плямены крывічы, драуляне і дрыгавічы, Маларускі—Паляне, северане. Велікарускі або маскоускі—мешаніна славянскіх плямена з фінскімі—весьсю, мурамаю, мяшчэраю, і інш. Мешаніна гэтая, што дала пачатак велікарусам або маскоуцам, склалася яшчэ у дагістарычные часы Рускага гасударства.

Беларусы і малярусы, ведама, вельмі любяць асабістую свабоду, даходзячую да самадуму. На жаль, дадае Брацау, гэтая асабліваcьць есьць агульная ува усіх славянскіх пляменау (апрача велікарусау маскалеу), што потым і было аднэй з галоуных прычын палітычнай згубы усіх іх“-

Пішучы аб маскоуцах, Брацау кажа: „Па свайму характару і асабліва палітычнаму ідэалу гэтая галіна (маскоуцы) зусім праціуная першым дзьвюм галінам; гэта значыць, беларускай і маларускай. Як беларускі і маларускі народ, падобна усім славянам, відзеу політычны ідэал у свабодзе, незалежнасьці, у непадданьні колькі-небудзь выдатнаму аутарытэту, у дэцэнтралізацыі, так наадварот, велікарускі народ відзеу і цяпер відзіць свой палітычны ідэал у падданьні (падчыненьні) адзін аднаму, у цэнтралізацыі і прызнаньні вышэйшага аутарытэту, вышэйшай абсолютнай монархічнай улады, каторую ен прызнае сьвятою і незачэпнаю. Без абсолютнай, монархічнай улады велікарускі народ ня думау і цяпер ня думае і ня можа думаць ніякае політычнае формы, ніякага палітычнага арганізму; „Государь—батько, а земля матка“; „Народ—тѣло, а царь—голова“; „Без царя земля вдова“; „Безъ Бога свѣтъ не стоит, безъ царя земля не правится“; „Не человѣкъ даетъ законъ царю, а царь человеку“, кажуць старавечные рускіе прыказкі.

Мы згаджаемся, што маскоускі гісторык вельмі праудзіва апісау свой народ.

Яст.

P. S. Трэба толькі дадаць, што калі гісторык Брацау характарызавау так велікарускі народ, то саусім ня меу на увазе зрабіць яму дагану. Наадварот, ен бачыу у гэтым вельмі добрые рысы характару сваіго народу, а беларусау і украінцау ганіць за іх любоу да волі і незалежнасьці.

Рэд.

гаючые блескі хадзілі па статках, па сьценах, цягнучы за сабой дзіуные і рухавые цені.

Раптоуна выцягнула Крыста заламаные рукі і глянула на матку з некім распачлівым дакорам.

— Ах, маці, маці, маці! На што мы, на што парабка да хаты узялі!

Старая апусьціла хвартух, пахінула голау, і з адчыненымі ад дзіву вуснамі глядзела на хворую.

— Што ты гэта, дачушка? Нядобра у цябе у галаве, ці што? Перахрысьціся ты левай рукой! А хто-ж бы скаціны даглядзеу? Хто-б з гэтае меркі падатак вытрас? Чыя-б на усе галава, чый загад быу-бы, калі гаспадара ня стала? Што ты гэта, донька?

Гаварыла гэта што-раз крыклівей, што-раз больш пахінала голау, шырэй адчыняла малые, сівые вочы, вышей паднімала бровы на нізкім, наморшчаным ілбе, аж заходзячыся ад вялікага дзіву.

— Што ты? Што ты, дочка?

Але, Крыста здавалася, ня чуе і ня бачыць гэтага.

— Ах, маці, маці!—паутарала праймаючым голасам.—Чаго ен тут у гэтай хаце сядзеу? Чаго ен за мной у дзень і уночы паглядау? Чаго ен у ва усякі момэнт на вочы лез? Ах, маці, маці, маці!

Голас яе заламауся, змучаные рукі апалі, ляжала дагары, сьвецячы у мроку хаты цьмянай бледнасьцьцю дробнага твару. У хвіліну зноу адазвалася ціхім, гарачым шопатам.

— Ці я на вечарынкі летала? Ці я за вугламі пастойвала! Ці я да людзей лезла? Гэта-ж я вернасьць хацела захаваць! Чакаць хацела! Як прысягнула, гэтак я і жыць хацела... і не магла... не магла... не магла,..

Старая сьціхла, уздыхнула.

— Ды ужо-ж гэта усе—прауда! Ужо-ж прауда! Але што цяпер зрабіць? Ужо табе ніхто нічога не парадзіць, нябога!

Зноу наступіла ціша.

Праз хвіліну зноу aказалася Крыста, бытцам сама да сябе:

— Гэтак мне паверыу! Гэтак мне, як гэтай уласнай душы, паверыу. Памятай, Крыста!—казау:—памятай, Крыста! Ужо яго стражнік у плечы штурхау, ужо другіе аж на мосьце былі, а ен яшчэ голау паварочвау, яшчэ крычау: Памятай, Крыста! А вось як я памятала! Вось як я веру дахавала!

Змоукла утомленая і цяжка дыхала.

Стук сякеры за сьцяной змоук: некіе дужые рукі кідалі з размахам непасечаные калоды. Мутные шыбкі паясьнелі і зрабіліся сінімі. Месяц узыходзіу.

Але старая Карбавячка крыху згорбілася, бараду кулаком падперла і глядзела у агонь. Сівые зрэнкі яе малых вачэй нярухомые былі і як-бы шкляные. Можа сягала думкаю далекіх часоу, можа горкіх успамінкау.

— Не з нас гэта пачалося,—сказала урэшце, ківаючы галавой,—не намі й кончыцца. Яшчэ гэткай салдаткі у весцы ня было, каторая-б датрывала... Ды ужо-ж кепска, грэх! А што-ж рабіць? Пану Езусу ахвяраваць, ды й усе!

Пілнавала я цябе, донька пакуль ты дзяучынай была; а пасьля ты сама сабе гаспадыняй была. Кепска сталася... бяда... А-б што рабіць?

Яшчэ табе,—донька, ня крыуда! Вылежышся цепла пад пярынай, ніхто цябе да работы на трэці дзень не пакліча, ня гоне, маці падасьць, паслужыць... Яшчэ гэта, яшчэ асьвяціся! А іншые дык і у чужой хаце, і на службе мусяць... Прыдзе гэткая да сваіх, дык ей за кожнай лыжкай у зубы глядзяць. Больш яна у сьлезах, як у вадзе, свае дзіцятко выкупае... А што мае рабіць? Другой і упомніцца няма дзе і у каго. Здрадзіць яе, а посьле яшчэ насьмяецца. Тая яго праклінае, нягодніка, а ен праз зубы сьвішча,—ці я ведаю,—кажа... А з табой, донька, дзякаваць Богу, зусім што-іншае! Ужо-ж я, маці, табе гэтага не пахвалю, не! Ужо-ж мне грэх быу-бы, каб сказала табе так, або гэтак... Але Павал роуна і да работы моцны мужык, галаву да усяго добрую мае, як на сваем працуе, усе мае, працы не баіцца, ня пье, грошы не распушчае, за другімі не паглядае, мяне—матку—шануе, платы не ганяе... Дык і нічога, толькі як бы што, Пану Езусу ахвяраваць, і на запаведзі даць! Бо толькі і чакаць, як у канцэлярыю папера прыдзе...

— Ой не, маці, ой не!—перарвала Крыста ціхім, змучаным голасам.—Ой, ня будзе гэтага ніяк, з воляй, або бяз волі... Ня хочу я Паула, маці, не, хоць бы ен мяне медам мазау, ня хочу! Ведау, паганец, што я па Антосю плачу, а не прапусьціу!... Ой, абдурыу ен мяне, зусім абдурыу... Ой, падышоу ен мяне, як рыбку на мелкай вадзе! Як гэту птушку у гнязьдзе! А каб ен, паганец...

Старая павярнулася хутка.

— А што-ж ты яго будзеш клясьці, доню! Ня дай Божа, у благую часіну... Ужо ж цябе ня змусіу, ужо-ж і ты на яго міла пaглядала...

— Ой, паглядала, паглядала! Ой, каб гэта пaглядaньне прапало! Лепш было мне паглядаць на гэту асінку, з якое дошкі на дамавіну рэжуць, як на яго! Ой, растрэсла я сабе усе цяпер, як гэту кастрыцу льняную! Ужо ен мне саусім абрыдзеу, паганец! Каб ня ен...

Старая павярнулася неспакойна.

— Што тут успамінаць, доню! Злучыліся, ды й усе! Цяпер толькі глядзець, каб добра было...

Уздыхнула Крыста, ківаючы галавой.

— Ой, ня будзе тут добра, маці ня будзе добра, але кепска будзе! Кепска пачалося і кепска скончыцца!

Старой Карбавячцы, пры яе энэргічнай натуры, было даволі гэтага бядаваньня.

— А бо!—закрычала зрываючыся з пасьцелі.—Я сабе гавару, а тут на камінку зусім патухла...

Дзьмухала яшчэ прыставіушы да агню гаршкі, калі адчыніліся насьцеж дзьверы, і да хаты увайшоу высокі парабак, схіляючыся у вушакох.

Галаву меу вялікую, віхрастую, чорную, твар нахмураваты, пахілые плечы, адзеты быу у кароткую куртку.

Увайшоу, шырока, галасна, якбы тут гаспадаром быу, сякеру ля дзьвярэй паставіу, вады з вядзерца напіуся, і да Карбавячкі зьвярнууся:

— Гаспадыня! Ці ехаць на гэты вятрак па муку, ці мо ня ехаць?

— Едзь, Паулючок, едзь!—адказала сквапна старая.—А я табе тым часам клецак картапляных з малаком звару...

— Што мне там клецкі!

Стаяу пасярэдзіне хаты, шапку з чупрыны ссунуу і галаву скроб, пaглядаючы з пад ілба да ложка.

— Крыста сьпіць?—спытау у рэшце.

Ня спала, але ад часу, як увайшоу, адвярнула голау да сьцяны і прычыніла вочы.

Маці засьпяшалася з адказам:

— Ня сьпіць, не! Чаму мае спаць? Ці-ж то ночы ня будзе на сон?

— Крыста?—прагаварыу грубым голасам парабок, падыходзячы да ложка.

Крыста не адчыняла вачэй.

Парабак засьмяяуся з прымусу, прыкра.

— Ого!—сказау.—Адазьвецца вам яна! Хутчэй гэта сьцяна адазьвецца, як яна, калі затнецца...

— Чаго-б яна мела зацінацца?—супакоівала старая.—А можа і задрамала, небажатка...

Падышла да ложка і пацягнула пярыну.

— Крыста! Павал у млын едзе!

— А няхай едзе!—прагаварыла хворая, не адварочваючы голавы.

— Дык хоць глянь на яго, калі ужо гэтак Пан Езус дау... Можа ня воук!

Крыста маучала.

— Пакіньце, гаспадыня!—адазвауся панура парабак.—Каму, дык я і ня воук, а ей можа і воук! Ужо яна не цяперся на мяне глядзець ня хоча... Пакіньце! Няхай ужо!

(*Працяг будзе*).

МЕНСКАЕ ЖЫЦЬЦЕ.

Часовая мястовая рада, як нам паведамляюць, адчыняне свае пасядзэньні 22-га сьнежня.

Першым чынам маюць быць зроблены выбары на адпаведные пасады у члены магістрату і у камісіі.

Рух цягнікоу адноулены у поуным абхваце паміж Менскам і Варшавай. Цягнікі зноу адпрауляюцца з віленскага вакзалу. З прычын вялікага наплыву пасажырау у першые дні будуць адхадзіць цягнікі з 2-ма паравозамі.

У польскай краевай касе з прычын адсутнасьці комунікацыі з Варшавай, абмен стомграчных білетау на дробную манэту ня робіцца.

Тутэйшые коопэратывы зрабілі вялікіе закупкі у Варшаве і заграніцай. Коопэратыу „Домовлад" закупіу у Варшаве партыю бітага птаст а. Цэнтральны рабочы коопэратыу здабыу вялікую партыю пасудзін, селядцоу і цукеркау. Шмат таварау закупілі коопэратывы урадовых служачых і чыгуншчыкау.

Скура на менскім рынку за апошніе дні значна патанела (працэнтау на 25) у зьвязі з падвозам скуры фурманкамі з Вільні.

Адвак, шауцы на гэта увагі не зьвяртаюць і даяруць—за пару ботау 700 руб.

У мэтах боркі з эпідэміяу аддадзено распараджэньне аб тым, што усе дактары, дамауласьнікі, уласьнікі прадпрыімствау і г. д. павінны абавязкова выпауняць усе санітарные патрабаваньні, якіе вымагае санітарны адзел.

Вялікая партыя дроу прыбыла на іме Цэнтробелсаюзу. Часьць дроу рэквізавана ваенай уладай.

У Ігумене на выбарах у магістрат прашлі 14 жыдоу, 5 расійцау і 5 палякау. Выбары будуць касіраваны.

Почта у Докшыцах гэтымі днямі пачала функцыянаваць.

Два вагоны мукі і круп украдзены на ст. Менск. Гэтые прадукты прыбылі у адрэс адзелу апровізацыі. Паліцыя вядзе па гэтай справе строгае расьследаваньне.

Анэгдоты вершам.

У сыскной паліцыі.

(Прыгоды жыцьця).

— „Мой панок, а мой паночак!
Во нящчасьце стало:
Досьвіт сеньня пяць грабежцау
На наш дом напала.
Божа-ж мой! Вадай іх ліха,—
Што-ткі ім здалося?
Каб сказау, што ад суседзяу
Нам шмат лепш жылося.
А то-ж, не! Прысталі гады,
Павязалі рукі,
Ногі спуталі і білі,—
Страх дазналі мукі!
Муж—дык той самлеу адразу,
Ляжау, як забіты.
А мяне усю чыста зьбілі
Гэтые бандыты."
— „Ціха, бабка, заспакойся,
Прысядзь на услоне.
Дык ты кажаш, гэта была
Раніцой сягодня?
— Так паночку,—яшчэ толькі
Днецца пачынала,
Чую, сучка наша у сенцах
Раптам забрахала.
Кажу мужу: сьпіш Гаурыла?
Устань бо дрэнна будзе:
Гэта ужо не гарадзкіе
Да нас прупца людзі;
Ні зара, ні сьвет—ня пойдуць
Людзям дакучаці,
Пальто з плеч ды грамафоны
На муку мяняці.
Падымайся! Чуеш—лезуць,
Апрані адзеньне....
Муж устау, у сенцы вышау,
Аж вось нападзеньне!
Крычаць: стой! да верху рукі!
Ні зяуні, бо кулю
Усаджу табе і жонцы!—
І падставіу рулю.
— Добра, бабка, разумею.
Хто-ж яны такіе?
Ці пазнала-б каго небудзь,
Адкуль?—Бабка вые:
„Яж ня ведаю. Хтось грымнуу,
У вачах цемна стала!
За што-ж нас такіх сумленных
Ліха напаткала?!..
— Цішэй, бабка,—лепш прыпомні,
Раскажы прыметы:
Які уарост, якога веку,
Як былі адзеты.
Разбяромся." — Сышчык спрытна
Задавау пытаньні.
Пісар піша у пратаколе
Цалае дазнаньне.
— „Ну, а што-ж у вас забралі?
Колькі абожжа, рэчы?"
„Шмат чаго панок: цярсьценкі
Выцягнулі з печы,—
У пячурцы умураваны,
Дык дасталі гады;
Муж прызнауся, што у пуні
Есьць адзежы склады.
У куфэрку захаваны
Ні трымалі у дому—
Дык раськідалі усе чыста
Сено і салому.
Што было — усе забралі:
Ясік, тры падушкі
Люстру пекную, хвіранкі,
Матар'ял, істужкі.
Пяць сурдутау, дзьве візыткі,
Кофты ды спадніцы,
Прасьціралы і наулечкі,
Порткі, рукавіцы..
Шмат чаго—аж страх успомніць,
Сэрцо млее з жалю.
Гэта-ж, пане, берагла я
Ды свайму Ігналю
Хутра пекнае на лісах,
А сабе-ж з караклю,
Пар са тры калеш глыбокіх
Захаваны у паклю,—
Усе дасталі. Во, паночку,
Гдзе наш пот зіоцца:
Людзі несьлі, хто што уздумау,
Шмат іх назьбярэцца.
Дык нязнаеш — на замену
На хлеб ды на сало,
Што лепш браць, бо усе зьбываюць,
Бярэш, што папала.
Дагаджаеш неяк людзям,
Памагаці-ж трэба,—
Гарадзкіе прыдуць, енчуць,—
Ткнеш ім лусту хлеба...
Вельмі дзякуюць—гатовы
Зьняць сарочку з цела;
Аддадуць усе за крайчык,
Што-бы не схацела.
І вось-на! Уся праца наша
За нішто прапала..,
І за што нас, Божа мілы,
Кара напаткала?"
— „Добра, бабка а што-ж болей
Выцягнулі з хаты?"
— „Каб з іх дух цягнула, пане,
Сколькі мелі страты!
Адно толькі, хоць цярпела,
Але не сказала,
Гдзе я грошы у кубелцах
Лоука захавала.
Усюды шнырылі, шукалі
Усе перапаролі—
Але-трасцу! Знашлі толькі
Скрыначку у насолі.
Там крыху было.—„А скольки?
Трэба у пратаколе
Лік зазначыць, калі помніш.
— Там, панок ня болі—
Помню жменьку—тысяч сорак
Ад свайго схавала,
Што адной сьмятанкай з млечкам
За вясну сабрала"...

Дапрос зьняты. Баба плача.
Во жыцьце людзкое!
Дзярэ воук, дзяруць самога,
Зло ня йдзе рукою.

Альбэрт Пауловіч.

Рэдактар-выдавец
Ядв. ЛУЦЭВІЧ.